

Aktuella värvarpremier nov/09

Värvarregler

Du som redan är prenumerant på Natur & Trädgård och värvar nya (som inte varit prenumeranter under 2009) får välja bland Natur & Trädgårds värvarplanter.

Skicka ett mail till info@naturochtradgard.se med:

- Ditt namn och din postadress.
- Namn och postadress till den/dem du värvar.
- Namn på och antal av varje planta du valt.

Vi sänder genast senast utkomna nummer av Natur & Trädgård med faktura på 260:- till den värvade.

När den värvade betalt får du en värvarpoäng. Du kan spara dina värvarpoäng så länge du vill.

Sex plantor för varje ny värvad!

'Elan' – En supersöt gubbe som passar utmärkt i ampel!

Natur & Trädgård kan nu återigen erbjuda den söta remonterande jordgubben 'Elan' som värvarpremie, vår genom tiderna populäraste premie. För en ny prenumerant får du som tack sex pluggplantor 'Elan'. Vi får hem dem i slutet av april nästa år, men du kan redan nu börja värva och knipa en plats i början av leveranskön.

'Elan' ingår i den nya serien jordgubbar som ger skörd från omkring midsommar tills första frosten sätter stopp för blomningen. Sorterna remonterar, dvs får oavbrutet nya blommor under hela säsongen fram till frosten blir ihållande.

'Elan' har högt sockerinnehåll, är kraftig och revgivande. Med sina stora vita blommor och mörkgröna blad är den en perfekt ampelväxt.

– 'Elan' är lättodlad. Har ett öppet växtsätt och koniska bär, säger Björn Höjrup till Natur & Trädgård.

Han har svensk producenträtt till holländska ABZ Seeds remonterande F1-jordgubbar, framtagna för yrkesodlingen. Men 'Elan' är inget för de stora yrkesodlarna, tål inte att transporteras långa sträckor.

– Godast när man stoppar den direkt i munnen, säger Björn Höjrup. Han klassar 'Elan' som en konsumentvänlig sort.

– Dessutom är den hälsosam, fortsätter han lovsången. Har 30-40 % högre sockerhalt än de övriga frösådda sorterna.

– I fältodling har 'Elan' gett drygt 1,5 liter per planta. I kruka med droppnäring har man kommit upp i nästan det dubbla.

**Prenumerera gratis
på vårt nyhetsbrev!**

www.naturochtradgard.se

Nyheter, förmåner, specialerbjudanden,
tips och råd om odling, tävlingar med fina priser m m.

Tre plantor för varje ny värvad!

Du som är prenumerant på Natur & Trädgård och värvar en ny får tre små plantor ålandsrot som tack. De är frösådda och kan eventuellt blomma redan kommande sommar. Nu i höst vissnar de ner helt, så markera gärna med en pinne var du planterar dem.

Ålandsrot/alant

Inula helenium

Familj: Asteraceae,
korgblommiga.

Krisslesläktet

Läge: sol-halvs-
kugga.

Väl-dränerad mullrik
jord.

Höjd: 80–200 cm
(400 cm!)

Blomning: juli-sep-
tember

Blomfärg: gul

Härdighet: A

Ålandsroten är en hög-
vuxen och kraftig växt.

Trivs den optimalt be-
hövs dubbla tumstoc-
ken för att mäta höjden. Kan i väl-dränerad djup
fuktighållande mylla i fullt solsken växa upp till fyra meter!
Fast runt två är mer normalt.

De nedre långskaftade bladen kan på giganterna bli över
metern långa och runt 30 cm breda. De tandade bladen är
kala på ovansidan medan undersidan är mjukt filthårig,
ibland grå och ibland vit.

De första blommorna kommer i södra Sverige i slutet av
juli. Både disk- och strålblommor är gula. Strålblommorna
är smala och blir 3–4 cm långa. Visserligen är varje blomma
kortlivad men eftersom blomkorgarna är många blir blomti-
den flera veckor lång.

Vissnar ner helt på hösten men är ett av våra tidigaste vår-
tecken i trädgården när de kraftiga bladen börjar sticka upp
ur jorden. Sedan bara växer och växter plantan.

Förökas genom sådd eller delning.

Ålandsroten är långlivad. Finns kvar vid många ödetorp.
Växer vild från sydöstra Europa och Kaukasien till Ryssland
och vidare till Iran och Kashmir.

Ålandsrot.

Två plantor för en ny prenumerant (En värvarpoäng)

Achillea 'Credo', röllika

Familj: *Asteraceae*
Läge: Sol
Höjd: ca 90 cm
Blomning: juni-oktober
Härdighet: B

De svavelgula blommorna doftar. Bladverket är grågrönt. Kräver ett soligt väl-dränerad läge med lätt, ganska torr jord. En ypperlig eternell om den plockas i full blom.

Achillea sibirica, krypröllika

Familj: *Asteraceae*
Läge: Ljust
Höjd: 60 cm
Blomning: juni-juli
Härdighet: A

Denna röllika med sina rötter i N. Asien, Japan, Alaska och Kanada har givits det något missvisande svenska namnet krypröllika. Den blir 60 cm hög med stora enkla blomkorgar. Blommorna är mörkt rosa.

Achillea tomentosa, stenröllika

Familj: *Asteraceae*
Läge: Sol
Höjd: 15 cm
Blomning: maj-juni
Blomfärg: Rent gul
Härdighet: A

Av röllikesläktets ca 200 arter sprida över norra halvklotets tempererade zoner hör stenröllikan hemma i Europa och Västra Asien. Denna alpina röllika har mjuka grågröna håriga aromatiska blad. Underbar marktäckare i soliga lägen med sina ormbunksliknande blad och under senvår och försommar dekorativa platta blomställningar med rent gula blommor. Utmärkt som kantväxt då den tål torka och het sol. Kräver väl-dränerad växtplats.

Adlumia fungosa, en elegant med hög charmfaktor.

Adlumia fungosa, adlumia

Familj: *Papaveraceae*
Läge: Skugga-halvskugga

Härdighet A B C D

Härdigheten anges efter de klasser svenska perennodlare utvecklat:

A Kan odlas över hela landet. Övervintrar och utvecklas utan speciella åtgärder.

B Kan odlas över hela landet. Kräver för god övervintring och utveckling en skyddad och väl-dränerad växtplats.

C Kan odlas i stora delar av landet. Kräver för god övervintring och utveckling en skyddad och väl-dränerad växtplats. Gäller bl a arter som kanske inte hinner gå i blom på grund av tidig frost.

D Kan endast odlas i landets mildaste områden. Har stora behov av värme och dränering. Många kräver vinterskydd.

Höjd: 1 m

Blomning: Sommar och höst

Blomfärg: vitt till blekrosa

Härdighet: A

Tillhör ett litet släkte med två arter. De är klättrväxter med centimeterlånga löjtnantshjärtlika hängande klockor i vitt till blekrosa. Denna meterhöga östamerikanska art klättrar bäst i små buskar, som t ex azaleor. En elegant med hög charmfaktor. Har lång blomning och trivs bäst på humusjordar i woodlandlägen.

En bienn (tvåårig) växt som förökas med frön.

Alchemilla erythropoda, rödskaftig dagglåpa

Familj: *Rosaceae*
Läge: Sol-halvskugga
Höjd: 20 cm
Blomning: juni-juli
Härdighet: A

En långlivad dekorativ marktäckare under buskar och bland perenner. Blommorna beskrivs oftast som gulgröna som hos andra dagglåpor men skaftens röda färg går igenom även i blommorna. Lätt fransiga blåblad i en vacker blågrön färgton. Klarar de flesta jordar.

Kommer från Karpaterna, Balkan, Krim

Ampelopsis brevipedunculata, glaspärlevin

Familj: *Vitaceae*
Läge: varmt
Härdighet: zon I-IV (bladkvalité), zon I-II(-III?) (frukt)

Fröplantor under synonymen *A.glandulosa* var. *heterophylla* Ett elegant vin som har två kvaliteter; bladverk och frukt. För att få den sistnämnda krävs ett varmt läge, inte sällan ökar säkerheten för detta i en lättare zon. Bladverket är handdelat och som adult (moget) urnupet inuti bladen mot centrum och basen. Oftast beskedliga höstfärger. Frukten ser ut som glaspärlor, glansiga violblå som mogna och med grönt som utgångsfärg.

Aklejor

Dessa aklejplantor är frösådda i år. Du kan antingen välja samma växt för en värvarpoäng, eller dela upp den på flera plantor. Det gäller för samtliga premier.

Aquilegia 'Apple Blossom', **akleja**

Familj: *Ranunculaceae*

Läge: Ljust

Höjd: 70 cm

Blomning: juni-juli

Härdighet: A

Har rikligt med små rosa blommor.

Aquilegia x cultorum (*Caerulea* hybrid) 'Maxi', **pastellakleja**

Familj: *Ranunculaceae*

Läge: Sol

Höjd: 50-70 cm

Blomning: maj-juni. Gula blommor.

Härdighet: A

Aquilegia x cultorum (*Caerulea* hybrid)

Familj: *Ranunculaceae*

Läge: Sol-halvskugga

Höjd: 50-70

Blomning: maj-juni. Röd/gula blommor.

Härdighet: A

Aquilegia sibirica, **sibirisk akleja**

Familj: *Ranunculaceae*

Läge: Sol-halvskugga

Höjd: 30 cm

Blomning: juni-juli.

Härdighet: A

Kräver välldränerad fuktighållande jord. Har ett tuvigt växtsätt. Blå blommor. Blågrönt bladverk. Växer vild i C. Asien, Sibirien, N. Mongoliet och V. Kina.

Canna tuerkheimii, jätten bland cannorna.

Canna tuerkheimii, **saknar svenskt namn**

Familj: *Cannaceae*

Läge: Sol

Höjd: upp till 3,5 m

Blomning: Sensommar-höst

Blomfärg: orange till röda

Härdighet: Övervintras inomhus

Jätten bland cannor med upp till 3,5 m höjd. En magnifik centralamerikansk art med klargröna bananliknande blad. Stora 4-8 cm orange till röda blommor med fjäderlika ståndare.

Cannor övervintras frostfritt som dahlior, men de kan stå kvar i sina krukor. Bladen kan med fördel skäras tillbaka. Först till våren tas de upp och putsas inför en ny krukning med frisk näringsrik jord.

Calceolaria biflora, **tvillingtoffel**

Familj: *Calceolariaceae*

Läge: Halvskugga

Höjd: 10-15 cm

Blomning: maj-juni

Blomfärg: Klargul

Härdighet: B

Calceolaria biflora, med gula söta lysande blommor.

Detta är visserligen ingen direkt ovanlig perenn men i vår jakt efter sådana föll vi ändå för de höstblommande exemplaren i Botanicus Vadstena. Blommorna sitter två och två och har en stor helt tillbakavikt läpp som lätt för tanken till vår vilda orkidé guckusko, men dess blomma är något större. Tvillingtoffelns blad är glansiga och mörkgröna. Kommer från Chile och Argentina

Tre olika *Cassiope*, kattljungsläktet

Familj: *Ericaceae*, ljungväxter

Sortbeskrivningarna på *Cassiope* är skrivna av Kenneth Lorentzon, baserade på Alfred Evans klassiska *The peat garden and its plants*, London 1974. Alla dessa plantor finns i Göteborgs botaniska trädgård sedan länge. Hemligheten med odling av dem är ljus, jämn fuktighet. De aldrig får torka upp så kanske den viktigaste faktorn: är svalka, de hatar värme. Plantera t ex direkt i ett fuktat torvblock.

Läs artikel om *Cassiope* av Brita Johansson i *Natur & Trädgård* 2/2009.

Cassiope 'Edinburgh', saknar svenskt namn

Troligen en avkomma från *C. fastigiata* med *C. saximontana* som fader. Vackrast som ung planta upprättvuxen. Lättförökad, enligt 'Alfie', som själv var expert på området.

Cassiope mertensiana var. *gracilis*, amerikansk kantljung

En tätt knuten dvärg. Lite mer upprätt än andra helt krypande arter. Stora vita klockor som lätt skiljer den från andra arter och sorter. Växer naturligt i de amerikanska staterna Montana och Oregon.

Cassiope saximontana, saknar svenskt namn

Dvärg, upp till 45 cm hög, inte sällan ansedd som underart till *C. tetragona* (på norra halvklotet) medan *C. saximontana* är begränsad till klippiga bergen i USA. Blommar rikligt och har en blekgrön "barrfärg".

Chiastophyllum oppositifolium, gullbåge

Familj: *Crassulaceae*

Läge: Halvkugga

Höjd: 10 cm

Blomning maj-juni

Blomfärg: gul

Härdighet: C

En mattbildande vintergrön suckulent från Kaukasus. De rundade, kraftigt tandade, köttiga bladen sitter i rosetter. Sirliga, små ca 6 cm långa blomställningar bär på guldgula blommor. Sprider sig tack vare sina jordstammar lätt och kan bilda en oändlig matta.

Dianthus deltoides 'Artic Fire', trivs på torra platser.

Dianthus deltoides 'Artic Fire', backnejlika

Familj: *Caryophyllaceae*

Läge: Sol

Höjd: 15 cm

Blomning: juni-juli

Blomfärg: röd och vit

Härdighet: B

Av backnejlikan finns många namnsorter. 'Artic Fire' har fransiga vita blommor med ett rött mönster i mitten. Städsegrön tuvbildande marktäckare. Trivs på murkrön, grusgångar och andra torra platser.

Dicentra torulosa, saknar svenskt namn

Familj: *Papaveraceae*

Läge: Varmt

Höjd: 1,5 m

Blomning: maj-juni

Blomfärg: Postgul

Härdighet: D

Ett gulblommigt löjtnantshjärta som klättrar! Visst låter det helt udda. Blommorna är 2-3 cm stora i klasar och helt postgula. Kan i bra lägen blomma 5-6 veckor. Plantan kan bli dryga 1,5 m och kräver ett varmt läge och gärna någon buske att klättra i.

Den bildar snabbt en knöl som helst vill ned på frostfritt djup och det är här som det trixiga med odlingen finns. Skörda gärna av det första fröet på sommaren och bevara det som ett slags säkerhet.

Trivs på humusrika och näringsrika jordar.

En enastående udda och vacker växt som kan vara värt ett merarbete med lövtäckning på 20-30 cm under vintern.

Dracocephalum arguense 'Fiji White', värdefull sensommarperenn.

Dracocephalum arguense 'Fiji White', **drakblomma**

Familj: *Lamiaceae*

Läge: Ljust

Höjd: 30 cm

Blomning: juni-augusti

Blomfärg: Vit

Härdighet: B

En värdefull sensommarperenn som trivs i alla jordar, bara de är väl-dränerade. Blir lätt slängiga i fuktiga lägen.

Gillenia trifoliata klarar även torr halvskugga.

Gillenia trifoliata, **gillenia**

Familj: *Rosaceae*

Läge: Halvskugga

Höjd: 100 cm

Blomning: juli-augusti

Blomfärg: Vit

Härdighet: B

En perenn med ett busklikat växtsätt som kan bli upp till en meter hög om den trivs bra.

– Alla böcker rekommenderar fukthållande mark men vi har mycket goda erfarenheter av torr halvskugga, den klarar sig för övrigt nästa överallt, skriver Piet Oudoft och Henk Gerritsen i boken Drömplantor.

Gillenia etablerar sig långsamt och tycker inte om att flyttas runt. Blir med tiden en ganska yvig, rikt förgrenad praktfull växt. Har rödaktiga stjälar och frukter samt en djupröd höst-

färg.

Bladen påminner om spireans. Linné kallade växten *Spirea trifoliata* och ett gammalt svenskt namn är trebladsspirea. Glesa ställningar med vita stjärnlika blommor med 5 kronblad, "fladdrande som ystra fjärilar i vinden".

En graciös perenn som anses vara rådjursäker, men sådana uppgifter måste alltid tas med en liten nypa salt.

En tämligen okänd växt trots att den har odlats länge. Det anses troligt att Linné sett den i odling både i Holland och i Uppsala. Härstammar från Nordamerika.

Växvarplantorna är frösådda och ännu bara runt 15 cm höga.

Hosta venusta, dvärgfunkia med vackra blommor.

Hosta venusta, **dvärgfunkia**

Familj: *Asparagaceae*

Läge: Sol-skugga

Höjd: 10 cm

Blomning: juli-augusti

Blomfärg: Mörkblå

Härdighet: A

Hosta venusta, dvärgfunkia, är en japansk vildart med decimeterlånga blad. Plantan är en utmärkt marktäckare, särskilt i humusrik jord då den koloniserar ytor med sina korta utlöpare. Ett av släktets vackraste blommare, 15 cm höga blomställningar med mörkblå klockor.

Hosta 'Hydon Sunset'

Familj: *Asparagaceae*

Läge: Sol-skugga

Höjd: Dvärgsort

Blomfärg: Blålila

Härdighet: A

Hosta 'Hydon Sunset' är en japansk sort som fått sitt västerländska namn av en engelsk rhododendronplantskola för ca 40 år sedan. Sorten bildar täta tuvor med lysande limegula blad och blålila blommor. Utmärkt i krukor och som marktäckare.

Oenothera perennis, långlivad längeblommande perenn.

Oenothera perennis, **dvärgnattljus**

Familj: *Onagraceae*

Läge: Ljust

Höjd: 15 - 20 cm

Blomtid: juli - augusti

Blomfärg: Gul

Härdighet: B

Från centrala och östra Nordamerika.

En långlivad perenn. Bildar en tuva av smala, lansettformade blad. Rikblommig med små gula blommor i nickande klasar.

Blommar länge

Plantago major, 'Rosularis' en kulturform från 1632.

Plantago major 'Rosularis', **rosengroblad**

Familj: *Plantaginaceae*

Läge: Sol-halvskugga

Höjd: 10 cm

Blomning: juni-september

Blomfärg: Gulgrön

Härdighet: A

En gammal kulturform beskriven av Thomas Johson från ett fynd 1632 som han och ett par andra apotekare hittade i Syd-England. Detta fynd finns beskrivet i John Gerards berömda mastodontverk Herbal. Nämnde Johson reviderade och utökade denna bok där han även lät avbilda vad han då kallade *Plantago Roses spicata* 'rose plantain'.

Lättdodlad som övriga groblad. En del av blommorna är ombildade till små blad som ger plantan ett utseende av en rosblomma.

Potentilla uniflora, vildväxande på arktiska öar.

Potentilla uniflora, **saknar svenskt namn**

Familj: *Rosaceae*

Läge: Sol

Höjd: 20-30 cm

Blomning: juni-juli

Blomfärg: Gul

Härdighet: A

En för Sverige unik potentilla som växer vild på Kanadas arktiska öar. Det är det silvriga bladverket som gör denna tuvbildande fingerört så givande i en trädgård.

Polygonum filiformae, saknar svensk namn

Familj: *Polygonaceae*

Läge: Sol-skugga

Höjd: 40-60 cm

Blomning: sensommar

Blomfärg: Rödrosa

Härdighet: B

En japansk skogsart som trivs på mullrika jordar såväl i skugga som i sol. 40-60 cm hög med kristalliserat mattgröna blad med mörkbruna fläckar som kan variera både från planta till planta och från år till år. Blommorna är små rödrosa som sitter i originella bågformade ax upp till 20 cm långa. Originell lättodlad planta. Blommar om sensommaren.

Fyra plantor av ovanligt prydnadsgräs för en värvad...

Miscanthus oligostachys, **miskantus**

Familj: *Poaceae*

Läge: Sol-halvskugga

Höjd: 120 cm

Blomning: augusti-september

Härdighet: B

Endast en plantskola, så vitt vi vet, har prydnadsgräset *Miscanthus oligostachys* i sitt sortiment, BlueSage i centrala Lund. Specialitén är bambu men man har också en mängd prydnadsgräs. Försäljningen sker både direkt och via postorder. Så här beskriver man sin exklusiva nyhet *M. oligostachys* på hemsidan www.bluesade.se

– Ett miskantusgräs med kompakt växtsätt och smala blad som ofta blir vackert rödbruna på hösten. Blomvipporna är eleganta men ganska glesa. Gräset tål mer skugga och anses vara mer köldtåligt än många av glansmiskantusformerna. Trivs i näringsrik, fuktig men väl-dränerad jord. Kan odlas i stora delar av landet på en skyddad, väl-dränerad plats.

I svensk trädgårdslitteratur beskrivs åtskilliga namnsorter av *Miscanthus sinensis*, glansmiskantus, och ibland över flermetrhöga *M. x giganteus*, elefantmiskantus, men vi hittar ingen notering om *M. oligostachys*.

Våra värvarplantor av detta ovanliga prydnadsgräs är från egen frösädd. De är ännu små så därför får du fyra exemplar för varje ny prenumerant du värvar.

...och fyra plantor av en bra marktäckare till rododendron

Circaea x intermedia, perfekt under roddar och barr.

Circaea x intermedia, **mellanhäxört**

Familj: *Onagraceae*

Läge: Skugga

Höjd: 20 cm

Blomning: juli-augusti

Blomfärg: Vit

Härdighet: B

En i trädgårdssammanhang sällan använd marktäckare som är vildväxande i Sverige. Att hitta en både bra och vacker marktäckare till rododendron och mellanstora barrväxter kan vara riktigt lurigt. Här är svaret med vackra lätt glansiga blad 20 cm höjd, och med små fransiga vita blommor i konformade ax med rosa knoppar som blommor 5-8 veckor. Med bara 20 cm höjd och sin täta växt blir den till en utsökt och effektiv marktäckare.

Troligen en stabiliserad hybrid mellan *C. alpina*, dvärghäxört, och *C. lutetiana*, stor häxört. Steril. Frukten faller av omogen. Sprids vegetativt.